

- © Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.
- © The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.
- © La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

Papageorgiou și alții v. Grecia - [4762/18](#) și [6140/18](#)

Hotărârea din 31.10.2019 [Secția I]

Articolul 2 din Protocolul nr. 1

Respectarea convingerilor religioase ale părinților

Părinți obligați să depună o declarație solemnă, cu contrasemnătura profesorului, privind statutul de creștin neortodox al copiilor pentru scutirea de participarea la cursul de educație religioasă: *încălcare*

În fapt - Cererea nr. [4762/18](#) viza trei reclamânți, și anume doi părinți și pe fiica lor (un copil); și cererea nr. [6140/18](#) viza o mamă și pe fiica sa (de asemenea, un copil). Cei doi copii erau elevi la școli aflate pe două insule grecești mici.

Părinții reclamânți s-au plâns că au fost obligați să depună o declarație solemnă pentru a solicita scutirea copiilor lor de participarea la cursurile de educație religioasă. De asemenea, aceștia s-au plâns că astfel de declarații trebuiau păstrate în arhiva școlară și că directorul școlii trebuia să verifice veridicitatea acestora.

În drept - Articolul 2 din Protocolul nr. 1: Problema principală abordată a fost cea a obligației părinților de a depune în fața directorului fiecărei școli câte o declarație solemnă în scris, contrasemnată de un profesor, prin care declarau că fiicele lor nu sunt creștini ortodocși, pentru ca ele să fie scutite de cursul de educație religioasă

Potrivit articolului 16 § 2 din Constituție și Legii cu privire la educație, cursul de educație religioasă era obligatoriu pentru toți elevii. Totuși, o circulară din 23 ianuarie 2015 prevedea că studenții creștini neortodocși – adică elevii cu o apartenență religioasă sau doctrinară diferită sau elevii nereligioși care invocau motive de conștiință religioasă – puteau fi scutiți de la participarea la curs. Această procedură de scutire a fost menținută în vigoare prin articolul 25 § 3 din decizia Ministerului Educației din 23 ianuarie 2018.

Circulara din 2015 nu pretindea furnizarea de justificări religioase pentru cererea de scutire. Totuși, părinții au fost obligați să-i prezinte directorului școlii o declarație solemnă în scris, contrasemnată de un profesor, care să ateste faptul că copilul lor nu este creștin ortodox. Directorul școlii avea responsabilitatea de a verifica documentația în sprijinul motivelor pe care părinții le-au invocat și de a le atrage atenția asupra seriozității declarației solemne depuse.

Verificarea seriozității declarației solemne presupunea ca directorul școlii să verifice dacă aceasta conține informații false, și anume dacă certificatul de naștere al copilului care menționa religia părinților și care trebuia prezentat autorităților școlare corespundea declarației solemne. Mai mult, „religia” ca obiect de studiu era obligatorie în școala primară, în școala medie și în liceu, precum și în certificatele de studii, pe baza deciziilor ministeriale relevante. În cazul în care exista o discrepanță, directorul școlii trebuia să anunțe procurorul că a fost depusă o declarație solemnă falsă, de vreme ce acest fapt constituia o infracțiune.

Sistemul actual de scutire a copiilor de cursul de educație religioasă a fost apt să creeze o sarcină grea pentru părinți, cu riscul expunerii nejustificate a vieții lor private; posibilitatea unui conflict era, de asemenea, aptă să-i descurajeze să facă o astfel de solicitare, mai ales dacă locuiau într-o societate mică și compactă din punct de vedere religios, cum era cazul micilor insule grecești, unde riscul de stigmatizare era mult mai probabil decât în orașele mari. Părinții reclamânți au fost de fapt descurajați să facă o astfel de solicitare nu numai de frica dezvăluirii că nu sunt creștini ortodocși într-un mediu în care marea majoritate a populației era de o anumită confesiune, ci și pentru că, așa cum au menționat, nu exista niciun alt curs oferit elevilor scutiți, iar aceștia erau nevoiți să piardă orele școlare doar din cauza convingerilor declarate.

Deși părinții reclamânți nu aveau obligația de a-și dezvălui convingerile, faptul că li s-a cerut să depună o declarație solemnă a echivalat cu forțarea acestora de a adopta o conduită din care se putea deduce că ei și copiii lor erau sau nu practicanți ai unei anumite credințe religioase.

În cazurile sale judecate anterior, Curtea a afirmat că libertatea persoanei de a-și manifesta convingerile religioase conținea și un aspect negativ, și anume dreptul persoanei de a nu-și manifesta religia sau credințele religioase și de a nu fi obligată să acționeze astfel încât să permită tragerea unor concluzii privind împărtășirea unor asemenea credințe. În acest caz, autoritățile statului nu aveau dreptul de a interveni în sfera conștiinței individuale și de a constata credințele religioase ale persoanelor sau de a le obliga să-și dezvăluie convingerile cu privire la chestiunile spirituale.

Având în vedere cele menționate, a fost respinsă obiecția de neepuizare a căilor de atac formulată de către Guvern în legătură cu omisiunea reclamanților de a utiliza procedura de scutire. Mai mult, Curtea a conchis că a existat o încălcare a drepturilor reclamanților în baza propoziției a doua din articolul 2 din Protocolul nr. 1, așa cum este interpretat în lumina articolelor 8 și 9 din Convenție.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Articolul 41: Curtea le-a acordat reclamanților din cererea nr. [4762/18](#), 8,000 EUR în comun, cu titlu de prejudiciu moral, și 8,000 EUR în comun reclamanților din cererea nr. [6140/18](#).

(A se vedea *Hasan și Eylem Zengin v. Turcia*, 1448/04, 9 octombrie 2007, [Nota informativă 101](#); *Alexandridis v. Grecia*, 19516/06, 21 februarie 2008, [Nota informativă 105](#); *Dimitras și alții v. Grecia*, 42837/06 et al., 3 iunie 2010, [Nota informativă 131](#); și *Grzelak v. Polonia*, 7710/02, 15 iunie 2010, [Nota informativă 131](#))